

Nemška združitev že letos?

Nemška združitev ostaja v središču mednarodne pozornosti. Ameriški predsednik Bush je te dni izjavil, da Združene države podpirajo zahodnonemškega kanclerja Kohla in da torej želijo, da ostane tu di nova, združena Nemčija članica Atlantskega zavezništva. Ameriški zunanji minister Baker je ravno tako poudaril, da mora biti Združena Nemčija članica NATA in tesno naslonjena na Zahod. Baker je po televiziji povedal, da se Nemčiji dejansko že združujeta na gospodarskem področju in da ni izključena popolna združitev še v tem letu. O ameriških četah v Evropi je dejal, da po zadnjih dogovorih med Moskvo in Washingtonom niso predvidena nadaljnja krčenja števila ameriških vojakov v Evropi.

Tudi neki tesni sodelavec zahodnonemškega kanclerja Kohla je za ameriško televizijo izjavil, da bo prišlo do nemške združitve še letos. Tega ne morejo prepričati ne Sovjeti ne zahodnonemški voditelji. Gibalo za hitro združitev je gospodarske narave, saj prevladuje strah, da pride v Vzhodni Nemčiji do popolnega gospodarskega zloma zaradi bega vzhodnih Nemcev na Zahod. Samo ta mesec so našteali 100 tisoč selitev.

V nemški vladi pa so nastali spori ravno zaradi pripadnosti Združene Nemčije Atlantski zvezi. Zunanji minister Genscher trdi, da bi moralo po združitvi ostati osemle nekdanje Vzhodne Nemčije zunaj vplivnega območja NATA, obrambni minister Stoltenberg pa odločno zagovarja celovito vključitev v zavezništvo. Genscher pa vztraja pri svojih pogledih, ker ve, da Sovjetska zveza nasprotuje celovitemu prehodu Združene Nemčije pod NATO, in se boji, da bo prišlo do zapletov na poti do združitve.

Britanska ministrska predsednica Thatcherjeva je izjavila, da je treba pri nemškem združevanju spoštovati obstoječe državne meje in upoštevati pravice štirih držav, zmagovalk v zadnji vojni. Thatcherjeva pravi, da bi bilo čisto razumljivo, če bi Sovjetska zveza vsaj začasno ohranila vojaško prisotnost na vzhodnonemškem ozemlju.

Poljaki pa so močno prizadeti, ker do govor iz Ottawe o pogajanjih za nemško združitev izključuje Poljake iz formule »dva plus štiri«, po kateri naj bi se pogajali najprej Vzhodna in Zahodna Nemčija, potem pa z njima Združene države, Sovjetska zveza, Velika Britanija in Francija. Ministrski predsednik Mazowiecki je že zahteval pri omenjenih, da bi na pogaja-

dalje na 8. strani ■

Nam gre za pravice, ne za privilegije

Pred dnevi je izšla nova številka Poročevalca Slovenske skupnosti, glasila devinsko-nabrežinske sekcije Ssk. Uvodnik je napisal MB (Martin Brecej). Zaradi važnosti obravnavane tematike ga ponatiskujemo v celoti.

(Ured.)

Od palače Chigi (sedeža vlade) do Palače Madama (sedeža senata) menda ni več kot 500 metrov. In vendar je vladni zakonski osnutek z naslovom »Ukrepi v korist prebivalstva slovenskega jezika v tržaški in goriški pokrajini ter prebivalstva slovanskega porekla (sic!) v videmski pokrajini« potreboval za to pot nič manj kot dobra dva meseca. Tega si očitno italijanska državna uprava ne bo mogla šteti v čast, še zlasti če pomislimo, da gre za problem, ki čaka na rešitev ne »le« mesece in niti »samo« leta, ampak že dolga desetletja. Ko bi potem količkaj kritično pregledali vsebino osnutka, ki je sicer bolj znan po svojem prvotnem sestavljalcu ministru Maccanicu, pa bi se nam prikazali kar v groteskni luči tisti, ki v teh časih skušajo ponujati prebujajočemu se Vzhodu italijansko politično ureditev kot vzor demokratičnosti — tudi kar zadeva reševanje narodnostnih vprašanj.

A pustimo zdaj ob strani vsebino osnutka. Kljub njegovi vsebinski klavnosti so se namreč ob njegovi nedavni in zapozneli predložitvi v senatu pri nas ponovno dvignili »zaskrbljeni« glasovi (za »zaskrbljene« se sami označujejo), češ, paziti je treba, da ne bi zaščitni zakon naklonil Slovincem kakih »privilegijev« in sploh

določal stvari, ki bi jih krajevna večina ne bila voljna sprejeti po »demokracičnem postopku«. Tako je bilo slišati tudi iz ust avtoritetnih predstavnikov tržaških oblasti. Toda, kaj je pravzaprav na tej »zaskrbljenosti«? In predvsem, o kakšnih »privilegijih« je govor?

Nasprotniki »privilegijev« v korist Slovincem se navadno ne spotikajo toliko ob javne prispevke, ki naj bi jih bile deležne slovenske ustanove in organizacije. Veliko bolj in predvsem jih običajno moti dejstvo oziroma zahteva, da bi javne uprave in ustanove na narodnostno mešanem območju obvezno razpolagale tudi z osebjem, ki bi obvladalo slovenski jezik, in da bi sploh poslovale tudi po slovensko. To naj bi predstavljalo privilegij, ker šlo naj bi med drugim za delovna mesta, ki bi bila rezervirana izključno za Slovence.

Na tak očitok ni težko odgovoriti. Dovolj je pripomniti, da delovna mesta za javne uslužbenke z obveznim znanjem slovenskega jezika v resnici niso rezervirana izključno za Slovence, saj so za vse, ki pač obvladajo slovenski jezik. To pa je potencialno lahko vsakdo. Seveda pa bi morale pristojne oblasti in ustanove s pospeševanjem pouka slovenščine v vseh šolah na narodnostno mešanem območju, s prirejanjem tečajev ipd. poskrbeti, da bi to, kar je zdaj zgolj potencialno, postalo stvarna možnost. Prav to bi morali zahtevati borci proti »privilegijem«, če bi seveda bili v svoji borbi dosledni.

dalje na 2. strani ■

Slovenska skupnost za temeljito izboljšanje osnutka zaščitnega zakona

Pravna komisija Slovenske skupnosti te dni končuje s kritično analizo, predlogi temeljnih sprememb in drugih popravkov v zvezi z vladnim osnutkom za zaščito Slovincem v Italiji. Na celodnevem zasedanju 3. marca bodo člani deželnega tajništva in pravne komisije skupno pregledali gradivo, ki ga bo skušala Ssk s pomočjo manjšinskih parlamentarcev in ob iskranju drugih zaveznikov uveljaviti v Rimu.

Za obdobje razprave o Maccanicovem osnutku je tudi izrednega pomena pobuda o sklicu vseh slovenskih izvoljenih političnih predstavnikov, ne glede na stranko in pokrajino, ki jima pripadajo, da bi prišlo do skupne platforme slovenskih zahtev.

Deželno tajništvo Ssk, ki je o teh vprašanjih razpravljalo na zadnji seji, je dalo pobudo za skupno in enakopravno dogovarjanje izvoljenih predstavnikov o čim hitrejši izpeljavi zbora.

Deželno tajništvo je tudi ustanovilo deželno delovno skupino za gospodarska in ekološka vprašanja. Razpravljalo je o problemih upepeljevalnika v Fuvodnjah in o delu v deželnem svetu Furlanije-Juljske krajine.

V petek, 23. t.m., bo prvo uradno srečanje med vodstvom Slovenske skupnosti in Unije Italijanov iz Istre in z Reke za razgovor o položaju in medsebojnem sodelovanju obeh narodnostnih skupnosti.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 25. februarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Drevo v oblakih«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Yesterday ali Od jutri ne kadim več«; 14.30 V studiu z vami: Sergej Verč; 16.00 Šport in glasba; 17.45 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 26. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 Naravoslovje malo drugače; 12.40 Ženski zbor Jože Hermanko iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Igrajmo se skupaj!; 15.10 Ta dom je naš (o ekologiji); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 27. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 Dramatizirana glosa: »Voda iz pipe« (Josip Tavčar); 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Ženski zbor Vrhnika; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Simfonični orkester Slovenske filharmonije; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 28. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Ženski zbor Skladateljki Ipvaci iz Sentjurja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Črno na bellem«; 14.30 Na goriškem valu; 16.00 Glasbena kronika s Hrvaškega; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 1. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenski Ikar; 9.40 »Oj, vojna moja, vojna kruta«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Pomembni dogodki našega stoletja; 12.40 Moški komorni zbor iz lške vasi; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dvigljena zavesa; 15.10 Režija '89; 16.00 Mešani zbor Sofia Kammarkör iz Stockholma na Švedskem; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 2. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.20 Priljubljene melodije; 12.40 Komorni moški zbor s Ptuja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Narišimo pravljico!«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 Mladi evropski izvajalci v palači Labia v Benetkah; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 3. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.40 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 »Sreča je kakor sonce: kadar je najlepše, zatone«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Zbor Consortium musicum iz Ljubljane; 11.40 Črnske duhovne pesmi; 12.00 Življenje onkraj življenja; 12.40 Moški zbor Zdravilišča v Rogški Slati; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Tam za goro...« — zabavno kulturna oddaja, ki jo vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Sobotno popoldne; 18.00 Ciril Kosmač: »Prazna ptičnica«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Nam gre za pravice, ne za privilegije

■ nadaljevanje s 1. strani

Toda pri njih bomo, žal, le težko naleteli na takšno zadržanje. Veliko verjetneje jih bomo slišali postavljati v dvom potrebo po poslovanju javnih uprav v slovenščini, češ da to uvaja umetne razlike med državljani, saj »itak vsi znamo italijansko«. Takšno izvajanje je lahko zelo dosledno, toda zavedati se je treba, iz kakšnih premis izhaja. V zadnji inštanci izvirra iz klasičnega koncepta nacionalne države, po katerem naj bi se države nacionalno povsem poistovetile s svojimi večinskimi narodi, tako da bi na državni (pravni, uradni, javni) ravni manjšinske narodnostne prisotnosti ne imele nikakega pomena in nikake obstojnosti.

To pa je seveda v popolnem nasprotju s sodobnim pojmovanjem države, kakršno se med drugim odraža tudi v ustavi italijanske republike. Danes vsaj načeloma nobena država ne odreka avtohtonim manjšinskim narodnostnim skupnostim pravne priznanja in obstoja. To pravico uvrščamo celo med najtemeljnejše, t.j. med človekove pravice. In v njej je nujno in v prvi vrsti vključeno prav priznanje javne rabe manjšinskega jezika, saj je to za manjšinsko narodnostno skupnost temeljna oblika izražanja lastne državne prisotnosti. Gre za temeljno pravico, ki — tako kot vsaka temeljna pravica ali svobodščina — ne more biti predmet običajnih odločanj

zgolj na osnovi načela večine, na kar pogosto, a zmotno, reduciramo postopek demokratičnega odločanja. To ne more biti ker narodnostna enakopravnost sodi v samo bistvo kulturnega in političnega pluralizma, ki predstavlja resnično osnovo, na kateri šele običajno odločanje v skladu z voljo večine postane etično opravičljivo in smotno. Narodnostno enakopravnost bi bilo absurdno brez nadaljnega postavljanja na navadno glasovanje na kateri koli skupščini, tako kot bi bilo absurdno odločati takšnim navadnim glasovanjem, recimo, pravici do zdravja.

Prav po tej plati zahodne demokracije kažejo nekatere izmed svojih največjih in najznačilnejših hib. S praktično absolutizacijo načela večine in s podrejanjem vsega strankarskim pogajanjem oziroma političnemu barantanju večkrat zapade v sistematično preziranje vsega, kar je manjšinsko ali socialno šibko, pa naj bodo to brezposelni, bolni, ostareli, otroci ali manjšinske narodnostne skupnosti. Italija v tem smislu prav gotovo ne dela izjeme, tudi ko gre za reševanje (notranjih) narodnostnih problemov. To prav mi Slovenci najbolj vemo. In prav bi bilo, da bi to boljše razumeli tudi v Palači Chigi, v Palači Madama in še kje, preden bi se pred Vzhodom in sploh pred svetom skušali ponašati s svojo demokracijo.

M. B.

VELIK PRAZNIK ZA UNIATE

Slovaški katoličani vzhodnega obreda ali uniat, so v soboto, 17. t.m., praznovali ponovno doseženo svobodo. Prvič po letu 1948 je bil javno posvečen uniatski škof, za to slovesnost pa so prihiteli v slovaško mesto Prešov, ki je edina škofija za pol milijona Slovakov vzhodnega katoliškega obreda, številni verniki iz sosednje Ukrajine, kjer še ne uživajo polne svobode, in pa iz zdomstva, iz Združenih držav in Kanade.

Obred s slikovito liturgijo, ki je trajala štiri ure, je bil na stadionu, kjer se je zbralo 20.000 ljudi. Nagovoril jih je tudi podpredsednik češkoslovaške vlade Hro-

madka, ki je tudi protestantski pastor. Nova veja škofa monsignorja Jana Hirko, ki je že želel papež imenovati že pred leti, a se oblasti to preprečile, je posvetil slovaški kardinal Tomko, ki v Vatikanu vodi kot gregacijo za evangelizacijo narodov. Obred pa sta sooblikovala tudi madžarski primas kardinal Paskai in krakovski nadškof, polski kardinal Macharski. Prisotnih je bilo še 30 škofov in pa posebni papežev odposlanec za vzhodnoevropske države nuncij Colasuonno, ki ravno te dni na Češkoslovaškem ureja zadnje podrobnosti za praznovanje papeža Janeza Pavla II., ki bo obiskal Prago in druga mesta 21. in 22. aprila.

Umrl je dr. Janko Hornböck

Slovenska Koroška se je 17. t.m. poslovila od prelata dr. Janka Hornböcka, ki je bil od leta 1939 s krajšimi presledki do smrti župnik v Podgorjah, 35 let pa tudi ravnatelj Družbe svetega Mohorja v Celovcu. Čez nekaj mesecev bi bil dopolnil 80. leto, v duhovnika pa je bil posvečen leta 1938. V času nacizma je bil preganjen, v povojnih letih pa je bistveno sooblikoval verski in narodnokulturni razvoj slovenskega ljudstva na Koroškem. Med drugim je bil urednik »Nedelje«, tajnik dušnopastirskega urada v Celovcu, dekan in sooblikovalec znane koroške sinode, ki je odobrila dokument o sožitju med Slovenci in Nemci. Nazadnje je bil predsednik nadzornega odbora Mohorjeve.

V soboto, 17. t.m., je bila v Slomškoveh domu v Celovcu žalna seja. Zapela sta otroški zbor zasebne dvojezične ljudske šole Mohorjeve in pa mešani zbor nastavljen v Celovcu Mohorjeve družbe. V imenu vodstva je župnik Ivan Olip orisal duhovno poslanstvo Mohorjeve, kot se je oblikovala pod Hornböckovim vodstvom. Sedanji ravnatelj dr. Anton Koren pa je orisal zunanjo dejavnost v povojnih letih od Mohorjevih dijaških domov do tiskarne in knjigarn ter kulturnih in šolskih pobud. Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc je podčrtal oporo, ki jo je Mohorjeva izkazovala tako Narodnemu svetu kot Našemu tedniku. Zasluge prelata

dalje na 5. strani

Iz delovanja deželnega svetovalca Ssk

Zakaj tako počasi?

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar je naslovil na deželno vlado vprašanje v zvezi z gradnjo avtoceste po tržaškem Krasu. Svetovalec najprej ugotavlja, da dela potekajo silno počasi, kar je tudi posledica dejstva, da so morali iz naravovarstvenih razlogov korenito spremeniti prvotne načrte. To pa nikakor ne velja za odsek Prosek - Fernetiči - Padriče, kjer so se dela začela že pred leti in so zdaj skoraj popolnoma prekinjena, razen na nekaterih mestih, kjer pa dela potekajo silno počasi. Svetovalec Brezigar opozarja, da je bil pri Proseku v zadnjem času prekinjen promet tudi na drugi stezi avtoceste, tako da je bil ves promet preusmerjen na staro državno cesto 202, kar predstavlja veliko nevarnost za voznike avtomobilov in za krajevno prebivalstvo, zlasti za mladino, ki je namenjena na športno igrišče pri Proseku.

Vsaj na štirih mestih obstaja zato velika nevarnost za voznike avtomobilov, ki morajo pogosto čakati v dolgih vrstah: na že omenjenem področju Proseka, kjer je bil promet preusmerjen na cesto 202, na silno pomembnem križišču pri Opčinah, v samem središču Opčin, po katerem vozijo vsi tovornjaki, ki prihajajo s tovrnega postajališča pri Fernetičih ali ki peljejo na

Fernetiče, ter pri Padričah, kjer se promet ponovno preusmeri na staro cesto 202, ki je v silno slabem stanju.

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti zato poziva deželno vlado, naj posreduje pri pristojnih uradih, zlasti pri državnem podjetju ANAS, da bi se gradnja avtoceste nadaljevala in se tudi čimprej končala (vsekakor pred začetkom letošnje turistične sezone).

DEŽELNI SVET ODOBRILO OSNUTEK ZAKONA O RADIOTELEVIZIJSKI SLUŽBI

Deželni svet je v torek, 20. t.m., skoraj soglasno (vzdržali so se samo neofašisti) odobril osnutek vsedržavnega zakona v zvezi z radiotelevizijsko službo. Gre za besedilo, ki poverja deželam pristojnosti pri organizaciji in podpori krajevnim radiotelevizijskim postajam; to besedilo naj bi sprejel parlament v okviru sedanje razprave o reformi državne radiotelevizije.

V razpravo je med drugimi posegel svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar, ki je uvodoma poudaril pomen radiotelevizijskega medija v današnji družbi, še zlasti glede na dejstvo, da prihaja prav po krivdi televizije do kulturnega poplavljanja na zelo nizki kakovostni ravni, ki jo označujejo ameriške TV nadaljevanke in japonske risanke. Glede na možnosti razvoja televizije v Evropi, kjer bo po ocenah Evropske skupnosti pred koncem stoletja na razpolago gledalcem od 90 do 190 kanalov, je tem bolj potrebna zagotovitev ustrezne televizijske službe tudi na krajevni ravni.

V tem okviru je Brezigar poudaril nujnost, da se zajamči deželam, ki imajo neko specifičnost zaradi prisotnosti manjšin, možnost, da posegajo v korist televizijskim družbam, tako javnim kot zasebnim, ki oddajajo v manjšinskih jezikih. Poleg tega je Brezigar s posebno resolucijo pozval deželno vlado, naj posreduje pri rimskih oblasteh za čimprejšnjo uvedbo televizijskih oddaj v slovenščini. »Dokaj nenavadno je namreč, in gotovo vladi ni v čast, da je treba šele uveljaviti televizijske reforme iz leta 1975 v času, ko parlament že pripravlja novo reformo,« je poudaril Brezigar.

Deželni odbornik Rinaldi je v imenu odbora sprejel kot priporočilo to resolucijo, prav tako pa je kot priporočilo sprejel resolucijo komunista Budina in zelenega Rossija, ki pozivata vlado in parlament, naj v končnem besedilu zakona upošteva potrebe narodnih in jezikovnih manjšin. Deželni svet je tudi skoraj soglasno (proti je bil poleg neofašistov samo listar Gambassini) odobril Brezigarjev popravek k določili, po katerem naj bi lahko krajevne radiotelevizijske postaje ustanavljali samo ljudje, ki so po državljanstvu in narodnosti Italijani. Določilo o narodnosti je bilo črtano, tako da je možnost ustanavljanja zasebnih postaj zajamčena vsem italijanskim državljanom.

Previsoke pristojbine za manjša plovila

Deželni svetovalec Bojan Brezigar je naslovil vprašanje na deželno vlado tudi v zvezi z novimi pristojbinami za naveze manjših plovil. Svetovalec ugotavlja, da so pristojne pomorske oblasti pred kratkim določile nove pristojbine za naveze za leto 1989 in naslednja leta. Najnovejše pristojbine pa predvidevajo povišek za kar tisoč odstotkov, se pravi, da znaša nova pristojbina 600 tisoč lir, medtem ko je prej znašala 63 tisoč.

Bojan Brezigar poudarja, da se zdi povišek odločno previsok in vsekakor pretiran, od tega pa imajo škodo predvsem manj imoviti sloji. To velja zlasti za Trst, kjer mnogi starejši ljudje že po tradiciji imajo manjšo barko, ki jim je edina zabava na stara leta. Za take ljudi pa predstavljajo nove pristojbine znaten odstotek njihove že tako skromne pokojnine. Celotna zadeva pa je naravnost groteskna, saj znaša za manjša plovila pristojbina 600 tisoč lir letno, za večja plovila, ki stanajo tudi nekaj stotin milijonov lir, pa znaša pristojbina le nekaj več kot milijon lir. S tem se je uveljavilo povsem različno in tudi krivično ravnanje med različnimi sloji prebivalstva, pri čemer pa so oškodovani tisti, ki nimajo visokih osebnih dohodkov.

Zato svetovalec Slovenske skupnosti poziva deželno vlado, naj posreduje pri pristojnih organih, da se korenito spremeni kriteriji, po katerih so bile določene pristojbine za plovila, in sicer v smislu, da se pristojbine za manjša plovila znatno znižajo.

ZAGATE NAŠEGA JEZIKA

Zgodnejši ali bolj zgodnji?

Večkrat sem v tisku opazil napačno stopnjevanje pridevnikov. Včasih so res težave, posebno pri nekaterih pridevniških besedah. A karkoli je zapisano, mora biti pravilno, če že ni brezhbno. Slovnico pravilo pravi, da pridevnike, ki imajo samo določno obliko, stopnjujemo opisno, to je s prislovom *bolj* (za primernik) in *najbolj* (za presežnik). Takih pridevnikov je kar precej: naštejmo le nekatere, npr. *božji, divji, srednji, zgodnji, slovenski, kmetški, deški, moški*, itd. Napačni so npr. stavki: Talente je potrebno odkrivati v čim *zgodnejši* mladosti. Prav: čim *bolj* (tudi: *čimbolj*) *zgodnji* mladosti. Ta pesniška zbirka je sicer *zgodnejše* avtorjevo delo. Pravilna je edino tale oblika: *bolj zgodnje* avtorjevo delo. Bral sem tudi naslednje strahilo: Človek je *najdivejša* zver; pravilno: Človek je včasih *najbolj divja* zver.

Izjema oziroma slogovna posebnost je oblika *belejši*, čeprav slovnica pravi, da pridevnike, ki pomenijo barve, stopnjujemo prav tako s prislovom *bolj*, za presežnik pa z *najbolj*: *rdeč, bolj rdeč, najbolj rdeč*. Tudi pridevniške besede, ki so po obliki deležniki (*vroč, bodeč, goreč, vrel, gnil, pokrit, pečen*, itd) stopnjujemo opisno, torej: *bolj vroč, bolj vrel* in ne *vrelejši* ali *pokritejši* ali *najvročejša* voda koristi pri revmatskih vnetjih.

R. Petaros

Simpozij o Vladimiru Bartolu v Ljubljani

Sredi prejšnjega tedna, v četrtek, 15. t.m., je bil v Ljubljani simpozij na temo »Vladimir Bartol in slovenska literatura«. Simpozij je priredil sklad Vladimira Bartola, ki deluje v okviru ZSMS. Na simpoziju je sodelovalo deset predavateljev, povezoval pa je literarni zgodovinar Marko Crnkovič. Prvi predavatelj je bil Marko Juvan, ki je osvetlil značilnosti najbolj znanega Bartolovega dela, romana »Alamut«. Irena Novak pa je opisala vpliv perzijske kulture na Alamut. Pisatelj Tone Peršak je utemeljil, zakaj je Bartol šele zadnja leta postal aktualen. Prof. Janko

Kos je osvetlil ozadja o izidu dela »San Lorenzo« in da je na tržaškega pisatelja vplival tudi Josip Vidmar. Drago Bajt je predaval o Bartolovi esejistični dejavnosti, Boris Paternu pa je podal sliko o tem, kako so Bartola ocenjevali različni literarni kritiki. Zanimivo je bilo izvajanje Lada Kralja, ki je primerjal Bartolova in Grumova dela. O Bartolu in njegovih sodobnikih je govoril Tomo Virk, Helga Glušič pa je primerjala Bartola in Zupana. Tadej Zupančič je govoril o tem, da je bil Bartol nekakšen upornik, ki se je umaknil v ustvarjalno askezo.

ZANIMIV KONCERT Z DOMAČIMI GLASBENIKI

Četrtek (15. t.m.) abonmajski koncert Glasbene matice so oblikovali domači glasbeniki. Nastopil je namreč Godalni kvartet Glasbene matice, ki ga sestavljajo violinista Zarko Hrvatič in Jagoda Kjuder, violist Marko Bitežnik in čelist Peter Filipčič. V prvem delu koncerta, ko je bil na sporedu Mozartov Kvintet v A-duru K 581 za klarinet in godalni kvartet, je sodeloval z njimi še klarinetist Miran Košuta. V prvem delu sporeda je Godalni kvartet izvajal tudi zanimivo skladbo skladatelja in duhovnika Ivana Florjanca Poligrami (1987), ki je tudi skladatelj komornih prvenec.

V drugem delu koncerta so Hrvatič, Kjudrova, Bitežnik in Filipčič igrali Borodinov Kvartet št. 2 v D-duru.

OBČNI ZBOR PD MAČKOLJE IN PREŠERNOVA PROSLAVA

4. februarja je PD Mačkolje imelo svoj redni občni zbor, na katerem je pregledalo svoje delovanje v preteklem obdobju. Iz poročil, ki so bila na njem podana, je razvidno pestro in bogato in tudi uspešno delovanje, kljub omejenim človeškim razpoložljivostim in ne prav lahkim razmeram, v katerih deluje. Naj omenimo samo najpomembnejše oblike delovanja, kot so razne prireditve, nastopi, razstave, gostovanja zunanjih skupin, predavanja za mladi, nastopanje mešanega pevskega zbora in sodelovanje z otroškim pevskim zborom Slovenski šopek ter vsakoletni praznik češenj.

Člani društva, ki so se številno udeležili občnega zbora, so v tem pogledu izrazili vse priznanje odboru in še zlasti predsedniku Brankotu Slavcu. V razpravi je bil poudarjen tudi pomen, da društvo nadaljuje predvsem z izvajanjem lastnih pobud in nastopov in da se v društveno delovanje postopoma enakopravno vključujejo mlajši člani, tudi z lastnimi pobudami in idejami.

Poročila so podali: Smotlak Milena o delovanju in nastopih, Tul Romilda o blagajniškem stanju in Ljuba Smotlak o samostojnem delovanju otroškega pevskega zbora Slovenski šopek. Občni zbor je volil član nadzornega odbora Alojz Tul.

Ob koncu razprave so člani društva izvolili nov glavni odbor petnajstih članov in nadzorni odbor.

Na prvi seji odbora so si člani porazdelili glavne društvene funkcije. Za predsednika je bil potrjen Branko Slavec. Sklenjeno je bilo nadalje, da bo društveni odbor pred jesensko sezono poglobil nekatere organizacijske probleme, da bi se čimbolj smotrno porazdelilo delo.

V nedeljo, 18. februarja, je PD Mačkolje priredilo pestro in zanimivo Prešernovo proslavo, na kateri je govorila pisateljica Zora Tavčar. Teža proslave pa je slovela na domačih ženah, ki so se za to priložnost združile v pevski zbor, zapele vrsto pesmi in tudi recitirale več Prešernovih pesmi.

Na proslavi so se tudi spomnili znane goriške pesnice Ljubke Šorli, ki je prav te dni praznovala 80. življenjski jubilej.

Velika udeležba na letošnjih prireditvah ob dnevu slovenske kulture

Na vseh prireditvah ob dnevu slovenske kulture, ki so bile te dni na pobudo številnih društev v Furlaniji-Juljski krajini, je bila osnovna značilnost velika udeležba, kar kaže na navezanost in zavzetost za zunanji izraz ljubezni do slovenske kulture.

Praznično vzdušje je bilo v Domu »Jakoba Ukmarja« v Škednju, kjer so skupno proslavo oblikovali člani škedenjskega cer-

vodstvom župnika Toneta Bedenčiča, s samsel Burja, recitatorji in slavnostna govornica profesorica Licia Pahor. Ob koncu je bil še ogled dokumentarnega filma o gostovanju zbora Zvonček v Franciji.

V Slomškovem domu v Bazovici je bila Prešernova proslava z nastopom Triad Kamnika, osnovnošolcev iz Bazovice in Peska ter domačega otroškega zbora A. M. Slomšek.

Na Goriškem je bila Prešernova proslava v Števerjanu z osrednjim delom dnevnega slavja »Naš kulturni trenutek« z nastopom gledališke skupine društva Briški grič, ki je priredil kulturni praznik, učencev in pevcev s Kojškega in z Dobrovskega. Slavnostni govor je imel pesnik Marij Čuk.

Za kulturno društvo Kras Dol-Poljan je v okviru dneva slovenske kulture nastopila dramska skupina Kraški dom z Repentabra.

V Gradnikovi kleti na Plešivem so slovenski kulturni praznik oblikovali gostje iz Podgore, in sicer mešani pevski zbor otroški zbor Podgora in recitatorji, ki jih je pripravila Lidija Jarc. Pevovodja je bil dr. Mirko Špacapan.

V Marijinem domu pri Sv. Ivanu (ul. Brandesia 27) nas bo v nedeljo, 25. t.m., ob 17. uri zabaval čarodej VIKJ s svojim novim programom.

Vljudno vabljeni.

VEČER V DSI

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu v sodelovanju s Klubom iz Kopra prireja večer, na katerem bodo gostje istrski literati Vlado Šau, Marijan Tomšič in Edelman Jurinčič. Predstavila jih bo prof. Jasna Čebren Lipovec. Začetek ob 20.30 v Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizetti 3.

kvenega zbora, Kulturnega društva »Ivan Grbec«, Prosvetnega društva Kolonkovec in otroci osnovne šole iz Škednja in od Svete Ane. Na proslavi je o Prešernu in aktualnosti njegovega sporočila spregovorila profesorica Majda Cibic.

Tudi v Barkovljah so proslavili dan slovenske kulture. Nastopili so igralec Stane Rztresen in solo pevka Aleksandra Pertot ob spremljavi pianistke Beatrice Zonta ter mešani pevski zbor »Milan Pertot«. Slavnostni govornik je bil pesnik in politik Ciril Zlobec. Slovenska kultura, je poudaril, stopa kot enakovredna ustvarjalna sila na evropsko prizorišče.

Openski moški zbor Tabor je praznoval svojo 20-letnico. V nabito polnem Prosvetnem domu je izvedel slavnostni koncert pod vodstvom prof. Sveta Grgiča. Prireditve je obsegala še recitacije, ob koncu pa se je zvrstilo veliko čestitk.

V novem kulturnem središču na Colu je bilo Srečanje v pesmi, besedi in sliki, ki ga je pripravila župnijska skupnost Repentabor. Sodelovali so domači ženski cerkveni zbor in mladinski zbor Zvonček pod

NOVICE

Odposlanstvo radikalne stranke, v katerem je med drugimi bil Marco Pannella, se je v torek, 20. t.m., srečalo v Ljubljani s predsednikom Centralnega komiteja ZKS (stranke za demokratično prenovo) Cirilom Ribičičem. Iz Ljubljane so Pannella in sodelavci nadaljevali pot v Zagreb.

Društvo slovenskih pisateljev je izstopilo iz Zveze pisateljev Jugoslavije. Tako se glasi sklep, ki je bil sprejet na zadnji seji v Ljubljani. Društvo slovenskih pisateljev tudi ni več član Socialistične zveze

Dolinska sekcija Ssk o političnem položaju v občini

Pred kratkim se je sestel glavni odbor sekcije Sloveške skupnosti v dolinski občini in razpravljal o krajevnem političnem položaju pred skorajšnjim iztekom mandata občinskega sveta in občinskimi volitvami, ki bodo, kot znano, prihodnjega 6. maja.

Med razpravo, v katero so posegli številni odborniki, je prišla do izraza ugotovitev, da je med občani slišati vedno več pritožb nad načinom upravljanja občinskih storitev in tudi notranje organizacije dela med uslužbenci. Nadalje je bilo ugotovljeno, da v komunističnih krogih vlada dolo-

čena zbežnost spričo globokih sprememb v političnih režimih držav vzhodne Evrope, vključno Sovjetske zveze, Jugoslavije in Slovenije. Poleg drugih vzrokov bodo tudi ti dogodki in kriza v italijanski partiji — pravi poročilo Ssk — vplivali na rezultate majskih volitev, kar postavlja vse politične sile v občini pred nove naloge in iskanjem novih ravnovesij.

Ob koncu razprave je sekcijski odbor sklenil, da bo začel zbirati podatke in predloge za sestavo volilnega programa in kandidatske liste ter za izvedbo pobud, ki bodo prišle v poštev v volilni kampanji.

ZIVLJENJSKI JUBILEJ LJUBKE ŠORLI

Pesnica Ljubka Šorli slavi 80. rojstni dan. To je bila novica, ki je v preteklih dneh krožila po Gorici in Trstu ter naših vaseh. Bila je lepa, topla novica, kot so lepi in topli letošnji februarški dnevi, ko že cvetijo mandeljni in rumeni dren.

Primorski ljudje se namreč ob tem jubileju lahko samo veselimo, ji čestitamo in voščimo še veliko zdravja in moči, da bo tudi v prihodnosti tako ustvarjala kot doslej.

Sorlijeva pa ni le pesnica. V vsem svojem življenju se je tudi razdajala kot kulturna in javna delavka. Veliko skrb je posvečala predvsem otrokom in je celo vrsto let urejala otroško revijo Pastirček. Prav tako je bila pozorna spremljevalka zamejskega javnega in političnega življenja in se ni nikoli umikala pred odgovornostmi, ki so se ji kazale na poti.

O njeni priljubljenosti ni da bi govorili. Pomislimo samo, koliko njenih pesmi je uglasbenih in koliko njenih besedil rojejo zbori pri mašah, med koncerti in nastopi.

Ob okrogli obletnici, ki jo je praznovala v ponedeljek, 19. t.m., ji je kulturno društvo »Mirko Filej« iz Gorice priredilo v soboto, 17. t.m., prisrčen večer v Katoliškem domu v Gorici. Ob prisotnosti številnih prijateljev so nastopili gojenci glasbene šole »Emil Komel«, otroški zbor in dijakci, ob teh pa še recitatorji, ki so občutljivo podali več njenih pesmi. Pesnici so poleg goriškega župana Scarana čestitali predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič, predsednik Slovenske katoliške prosvete iz Gorice dr. Damjan Pavlin ter v imenu prirediteljev prof. Franka Zgavec. Zahvalili so se ji za veliko kulturno delo, ki ga je desetletja opravljala za naše ljudstvo v Gorici in na Primorskem nasploh.

Tudi sama se je prijateljcem zahvalila za večer. Spomnila se je najbolj žalostnih dni svojega življenja in pri tem povedala, da letos prvič praznuje svoj rojstni dan, odkar je 16. februarja 1937 umrl zaradi posledic fašističnega nasilja njen mož. Skladatelj in organist Lojze Bratuž. Večer je bil resnično zelo toplo in prijateljsko srečanje s pesnico, ki je pravi simbol kremenitosti in vztrajnosti ter ljubezni primorskih žena.

Ob tem lepem življenjskem prazniku tudi uredniki in sodelavci ter uprava Novega lista voščimo vse najboljše dragi pesnici Ljubki Šorlijevi.

—o—

Na seji goriškega občinskega sveta, ki je bila v torek, 20. t.m., se je zgodilo nekaj neobičajnega: na zahtevo župana Scarana so orožniki dobesedno odnesli iz seje dvorane občinskega svetovalca zelenih. Ta je v znak protesta proti odobritvi spremembe urbanističnega načrta za Gorico sedel na tla pred županovim stolom in s kričanjem ter vpitjem onemogočal nadaljevanje seje.

Na Benečanskih kulturnih dnevih o slovenski pomladi

V Špetru so se v petek, 16. t.m., začeli Benečanski kulturni dnevi, ki jih že tradicionalno prireja Študijski center Nediža. Organizatorji so za letošnje študijske dneve izbrali temo »Slovenska pomlad: politični pluralizem in vstop v Evropo«. Na prvem večeru je bil gost benečanskih kulturnih delavcev pesnik in podpredsednik Socialistične zveze Slovenije Ciril Zlobec. V imenu organizatorjev je goste pozdravil prof. Pavel Petričič. Govornika in problematiko je uvodoma predstavil ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta SLO-RI, profesor Darko Bratina. Ciril Zlobec je svoje razmišljanje začel z branjem nekaterih svojih poezij, nato pa je opisal sedanji politični in družbeni trenutek v Sloveniji in Jugoslaviji nasploh. Razmišljal je o tem, kam vodi pot, ki jo ubira slovenski narod v sedanjem času. Politična misel se je prepletala z utrinki iz Prešernovih, Trinkovih in Gregorčičevih pesmi v mislih, ki so izražale prepričanje, da se za Slovence napovedujejo boljši časi. Prav posebno je Zlobec poudaril misel, da v Sloveniji danes ni več opaziti čuta manjvrednosti, kot je bilo to mogoče značilno za prejšnje stletje ali kasneje za časa Gregorčiča in Trinka, ko smo bili bolj zaprti v svoj svet. Sedanji čas, ko gospodarstvo povezuje države in narode, ni mogoče živeti le znotraj svojega kroga, ampak je potrebno samozavestno stopiti na plan.

V razpravi so prišla na dan izrazito aktualna vprašanja v zvezi s sedanjimi dogajanjimi v Sloveniji, na Kosovu in Jugoslaviji nasploh. Zlobec je pojasnil slovenske poglede na srbske zahteve in obrazložil politična dogajanja na Slovenskem.

Ciril Zlobec je v Špetru obrazložil stališča in poglede Socialistične zveze. V petek, 23. t.m., bo Jože Školč orisal stališča Slovenske liberalne stranke, bivše ZSMS. V torek, 27. februarja, bo gost Študijskega

centra Nediža predsednik Demokratične opozicije Slovenije Jože Pučnik, stališča ZKS - Stranke za demokratično prenovo pa bo obrazložil Peter Bekeš, ki bo v Špetru nastopil 16. marca.

—o—

UMRL JE dr. JANKO HORNBOCK

■ nadaljevanje z 2. strani

ta Hornböcka za Slomškov in Modestov dijaški dom je orisal provincial slovenskih salezijancev magister Stanko Hočevar. O navezanosti slovenskih zdomcev na celovško Mohorjevo je spregovoril bivši predsednik Slovenske kulturne akcije Lado Lenček. O rajnikovem duhovniškem liku je v imenu predsedstva pastoralnega sveta celovške škofije govoril prof. Valentin Inzko, v imenu Zadrुžne zveze pa predsednik Miha Antonič.

Pogrebni obred je bil v župni cerkvi v Podgorjah. Somaševanje je vodil celovški škof Egon Kapellari. Zbralo se je kakih 80 duhovnikov in ogromno vernikov. Rajniku v slovo so spregovorili škof, predstavniki župnijskega sveta in mariborske škofije, zastopnik Mohorjeve dekan Kristo Srienec, predsednik Krščanske kulturne zveze prof. Janko Zerzer in pa šentjakobski župan Hansi Gresl.

—o—

Na zasedanju vsedravnega sveta Kršč. demokracije niso dosegli sporazuma o vprašanjih, zaradi katerih je leva struja bila pred kratkim zapustila vodilna mesta v stranki. Odstopil bo tudi strankin predsednik De Mita. Nekateri menijo, da vodijo spori v Kršč. demokraciji do razpisa predčasnih političnih volitev. V tej zvezi pa utegnejo biti odločilni izidi majskih upravnih volitev.

V Trstu zmagala fronta ne, v Gorici da

V Trstu in v Gorici sta se končala pokrajinska kongresa komunistične partije Italije. Obe federaciji pa sta zaenkrat brez novega pokrajinskega tajnika. V Trstu je zmagala fronta za »ne«, torej pripadnikov struj, ki se sklicujeta na Natto in Ingrao ter na Cossutto in torej nasprotujeta predlogom vsedravnega tajnika Occhetta. Pokrajinski tajnik Costa, ki odločno zagovarja Occhettova stališča, se je znašel v manjšini. Federalni odbor šteje 53 članov. 26 jih pripada Occhettovi struji, 16 struji Natta-Ingrao, 11 pa struji senatorja Cossutte.

Slovenska imena najdemo v vseh treh strujah. Tako so v Trstu med drugimi za Occhettovo listo izvoljeni v federalni odbor na primer deželni svetovalec Budin pokrajinska svetovalka Nives Košuta, bivši deželni svetovalec Iskra in občinska svetovalka Anamarija Kalc. Med izvoljenimi predstavniki liste Ingrao-Natta najdemo tudi senatorja Spetiča, bivšo senatorko Grb-

čevo in devinsko-nabrežinskega občinskega svetovalca Širco. Na Cossuttovi listi je med drugimi Jure Canciani. Na vsedravnem kongresu, ki bo v Bologni od 7. do 10. marca, bodo tržaško federacijo predstavljali Nives Košuta in Nico Costa za prvo listo ter Antonino Cuffaro za drugo listo.

Tajnik ni bil izvoljen, pač pa je bila izvoljena paritetična komisija štirih članov Occhettove liste in dveh članov ostalih dveh list. Koordiniral jo bo deželni tajnik Viezzi. V mesecu dni mora komisija predlagati skupno rešitev.

Na Goriškem je Occhettovo linijo podprlo 54 odstotkov delegatov. Na Occhettovi listi sta med drugimi izvoljena deželni svetovalec Ivan Bratina in pokrajinska svetovalka Aleksandra Devetak. Novega tajnika bodo izvolili po kongresu v Bologni. Na kongresu bodo predstavljali goriško federacijo Alessandro Maran in Marina Cuzzi za Occhettovo listo ter Giusi Scalia za listo Natta-Ingrao.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prva letošnja številka revije Mladika

V Trstu je izšla prav letošnja številka revije Mladika. Na 22 rednih straneh in osmih straneh priloge prinaša bogato gradivo, ki se po grafični ureditvi drži preizkušenega modela zadnjih let, le platnica ima prenovljen napis z imenom revije. Tokrat je na naslovni strani fotografija Richarda Callina, ki je bila nagrajena na fotografem tekmovanju Mladike.

Uvodnik je posvečen slovenskemu kulturnemu prazniku. Gre za Pismo Prešernu, ki ga je prebral mladi sežanski kaplan Božo Rustja na Prešernovi proslavi v Peterlinovi dvorani v Trstu. Na drugem mestu pa je objavljena novoletna izjava slovenskih škofov, ki rojake pozivajo k večji osebni odgovornosti, k velikodušnemu sprejemanju novega življenja in k pripravljenosti krščanskih laikov za javno in politično delo. Ob tem še enkrat poudarjajo, da udejstvovanje v javnem življenju zahteva versko, moralno in strokovno poglobljenost, močno duhovno življenje, strpnost, spoštovanje drugače mislečih, iskrenost in osebno poštenje.

Zora Tavčar, ki je v preteklem letniku objavila niz osmih intervjujev z vidnimi Slovenci, je v tem letniku naslov rubrike spremenila v »Osem Slovenk za danes«. Prva v seriji je znana ljubljanska kardiologinja in alpinistka dr. Majda Mazovec. Obširni razgovor je posvečen njeni življenjski poti, izkušnjam in zanimanjem, a tudi mislim o medicini in kulturi. Med drugim pravi Mazovčeva: »Vsak zdravnik mora biti najprej človek, zdraviti mora celega človeka, dušo in telo. Če ga ne razume kot človeka, ne more zdraviti niti tistih specialnih težav, zaradi katerih bolnik išče pri njem pomoč. Strokovnost pa je tisto, kar ti pomaga, da njegov problem razrešiš. Če pacient nima v internista zaupanja, bo zdravljenje manj uspešno.«

Skladatelj Pavle Merkù objavlja razmišljanje z naslovom »Kogojeve Črne maske nas spet begajo«. Prispevek je bil napisan 26. januarja, torej štiri dni pred premiero v Ljubljanski operi. Uprizoritev je tretja v 61 letih. Merku poudarja, kako je ta edinstvena slovenska opera, ki je svojevrstna tudi v svetovnem merilu ter je vsekakor genialna stvaritev, ob uprizoritvi leta 1929 naletela na nerazumevanje občinstva. Dru-

ga uprizoritev, v sezoni 1957-58, pri kateri so, podobno kot pri prvi, sodelovali najboljši slovenski umetniki, je zaradi socrealizma v Sloveniji naletela na ravno tako nepripravljeno občinstvo. Avtor se sprašuje, kako bo odmevala nova, sedanja uprizoritev Črnih mask, pri čemer kritično omenja, da Ljubljana, Trst in Gorica kažejo isto kulturno otopenost, ko gre za glasbeno umetnost, in se zadovoljijo le z vsakovrstno plažo. In še: »Nekateri slovenski politiki si pri nas že nekaj let prizadevajo, pripeljati v Trst in Gorico zvočno megalomanijo brez estetske in kulturne cene ter s tem rušijo ugled slovenske glasbe in slovenske kulture v Italiji. Slovenske glasbene ustanove tudi pri nas molčijo«. Zadnja misel v Merkujevem sestavku pa se glasi: »Narod brez kulture pa je narod brez prihodnosti«.

V prevodu je objavljen komentar iz angleškega verskega tednika New Creation izpod peresa Alenke Lawrence ob obsodbi grofa Tolstaja v Londonu v procesu zaradi žalitve časti lorda Alingtona. Šlo je za lordovo odgovornost pri vračanju slovenskih domobrancev in protikomunističnih Kozakov Jugoslaviji in Sovjetski zvezi s Koroškega maja 1945. Avtorica opisuje usodo slovenskih vrnjencev iz Vetrinja in poziva, naj se na britanski strani ugotovi, zakaj so se takrat tisoči obravnavali kot plačilno sredstvo, kot blago za izmenjavo.

Mladika objavlja deveto nadaljevanje spominov Milana Guština na koncentracijsko taborišče Dachau. Objavljene so nadalje rubrike »Mogoče ne veste da...«, »Pisma«, »Čuk na Obelisku«, »Antena« in pa ocene publikacij Vloga Cerkev v slovenskem kulturnem razvoju 19. stoletja (prispeval jo je Tomaž Simčič), Detelovega romana Stiska in sijaj slovenskega kneza ter Zovottovega zbornika esejev različnih avtorjev Istra religioza (napisal ju je Martin Jevnikar) in knjige Dušana Jakomina Cerkev v Šklednju. Magda Jevnikar ocenjuje kiparsko razstavo Petra Jovanoviča v galeriji Tržaške knjigarne.

Sredi revije je mladinska priloga RAST s pisano vsebino, ki je dosegla 53. številko. Kot priloga je tudi objavljeno nadaljevanje študije Pavleta Merkùja »Svetniki v slovenskem imenoslov-

dalje na 8. strani ■

PROSTOR MLADIH

Literarni, likovni in fotografski natečaj SKK

Slovenski kulturni klub v Trstu vsako leto proslavlja Prešernov dan tako, da skuša vzbuditi čim več mladih, da bi se med seboj pomerili v sposobnosti umetniškega ustvarjanja. Zato razpisuje vsako leto literarni in likovni natečaj, na Prešernovi proslavi pa razglasi imena nagrajenih, pripravi recital literarnih prispevkov in razstavo likovnih izdelkov. Letos so prvič mladi pomerili tudi v fotografski spretnosti, kar je še razširilo možnosti udeležbe na natečaju.

Komisija za literarne izdelke, ki sta jo sestavljali profesorici Zora Tavčar Rebul in Lučka Peterlin Susič, je določila, da služi najvišje priznanje črtica Vrnitev, ki jo je napisal Aljoša Saksida, dijak znanstvenega liceja. Isto šolo obiskuje tudi druga nagrajena, in sicer Alenka Spetič, ki si je priznanje zaslužila s sestavkom Leningrajski motiv. Tretjo nagrado pa je prejela Tatjana Dolhar, ki obiskuje klasično gimnazijo, s pesmijo v prozi Razbijmo tle led. Vsi trije mladi avtorji so se izkazali po že precej razvitem smislu za umetniško ubesedovanje, po izrazito osebnem pristopu do besedil, dobri kompoziciji in bogatem in sproščenem izražanju. Treba pa je poudariti, da je bilo vseh devet predloženi besedil precej kvalitetnih in so vsa vredna pohvale.

Komisijo za literarne in fotografske izdelke sta sestavljala umetnika Edi Žerjanc in Jasna Merkù, ki je tudi profesorica likovne vzgoje. Določila sta, da prejmeta prvo likovno nagrado ex equo Stefan Pahor, abiturient klasičnega liceja, in Lorena Raubar, dijakinja učiteljskega, prvi zaradi tehnične dovršenosti in drznosti v izvedbi slike, druga pa zaradi poetičnosti in kompozicijske uglajenosti slike. Tretjo nagrado je komisija dodelila Tatjani Žerjal, dijakinja učiteljskega, ki se je izkazala z dovršeno kompozicijo z listi.

Absolutno prvo nagrado za vse predložene fotografije, ki se odlikujejo po tehnični dovršenosti, je prejel univerzitetni študent Andrej Štekar. Drugo nagrado si je prislužil Danilo Pahor, dijak znanstvenega liceja, s fotografijo Kraški kamen, ki se odlikuje po grafičnih poudarkih. Tretjo nagrado pa je odnesla najmlajša konkurentka, Poljanka Dolhar, ki obiskuje šele srednjo šolo.

Nazadnje je volila še publika, ki je v celoti potrdila izbiro komisij, vendar je predlagala, naj se podelita še dve posebni nagradi publike, in sicer za humoresko »Pred izložbo knjigarne«, ki jo je napisal dijak klasičnega liceja Andrej Zaghet, in za likovni izdelek Tomaža Susiča, ki prav tako obiskuje klasični licej.

Naj na koncu še omenimo, da je nagrada dala na razpolago draguljarna Malalana z Opčin, ki je tako ponovno dokazala, da zna ceniti ustvarjalnost mladih talentov.

Rekord Mohorjeve založbe

Mohorjeva založba bo v naslednjem letu praznovala 140-letnico ustanovitve. Dve leti pred tem jubilejem je založba s svojim programom v slovenščini in nemščini postavila rekord. V letu 1989 je založba izdala petintrideset publikacij in mesečnik »Družina in dom« ter revijo »Celovški zvon«. Naj ponazorimo le, da je založba po II. svetovni vojni z delom lahko pričela šele leta 1947, in sicer z dvema publikacijama.

V preteklem letu so med drugimi izšle naslednje knjige: »Enciklopedija o koroških Slovencih« Mirka Bogataja z naslovom »Die Kärntner Slowenen«; Detelov roman »Stiska in sijaj slovenskega kneza«; proza »Vsebinska peščenih ur« Janka Ferka; študija »Arhitektura Podjune, Roža in Zilje« Petra Fistra v slovenščini in nemščini; Prešernov »Sonetni venec« v dvojezični,

slovensko-nemški izdaji in drugi nakladi; Prunčeva habilitacija o pesniku Urbanu Jarniku v treh knjigah, pri čemer je tretji del že razprodan in zbornik esejev o koroških slovenskih pisateljih z naslovom »Profile der neueren slowenischen Literatur in Kärnten«, ki ga je izdal Johann Strutz.

Posebne pozornosti je bil deležen umetnostni koledar »ARS CARINTHIAE« za leto 1990, ki ga je izdal Arnulf Rohsmann, direktor Koroške deželne galerije v Celovcu.

Od lanske jeseni izdaja založba edicijo »Austriaca«. Kakor znano, bomo v tej ediciji izdajali sodobne avstrijske avtorje v slovenskem prevodu. Prvi knjigi sta prevoda del Thomasa Bernharda in Ingrid Paganigg. Vigredi bo izšla proza »Konec« Aloisa Hotschniga.

Etnografska študija o ovčarstvu na Pivki

Pri koprski založbi »Lipa« je pred kratkim izšla etnografska študija z naslovom »Ovčarstvo na Pivki« in s podnaslovom »Transhumanca od srede 19. do srede 20. stoletja ali trije ovčarji«. Knjigo je napisala Inja Smerdel, ki je med leti 1984 in 1986 zbirala gradivo o selitveni paši na Pivškem in o pojavih, ki so povezani s to pastirsko dejavnostjo. Knjiga je več kot navadna etnološka razprava, saj prikazuje tudi zgodovinsko širšega zemljepisnega področja ter življenjsko usodo družinskih članov treh rodbin ovčarjev. Ti predstavljajo v tej razpravi nositelje gospodarske dejavnosti, ki je skoraj do srede tega stoletja bila značilna za nekatere vasi na Pivškem. V razpravi avtorica oživlja ne le gospodarske vloge ovčarstva, ampak tudi kulturno ozadje te pastirske dediščine, ki je tesno povezana s svojstvenim načinom življenja pastirjev in to posebno glede selitvene paše. Slednja oblika ovčereje je že mrtva, saj že več desetletij ni več takih čred ovac, ki bi se pasle po notranjskih planinah.

Avtorica je svoje delo utemeljila na osnovi analize podatkov, ki jih je zbrala pri treh pastirskih rodbinah. To so rodbina Vodopivec iz Petelinj, rodbina Dekleva iz Selc in še rodbina Simončič z Razdrtega. Po začetnem prikazu strokovnega izraza »transhumanca«, ki mu s slovenskim pojmom pravimo selitvena paša, ugotavlja, da so pivški ovčarji uporabljali tak sistem, da so poleti pasli bolj v bližini stalnega bivališča, saj so planinarili na področju Snežnika in cerkniških Javornikov, za zimsko pašo pa so se selili v bližnje obmorske kraje, v okolico Umaga v Istri in na področje okrog Ronk in Selc ter doberdobske planote.

Obširno poglavje je posvečeno zgodovinskemu prikazu ovčereje na področju Postojne in Pivke v obdobju, ki gre od srednjega veka do

konca 19. stoletja. Pri tem je avtorica pregledala obsežno arhivsko gradivo. Sledi poglavje, v katerem Smerdelova predstavlja rodbino in domačijo Deklevovih, katerim po domače pravijo »Krajnikovi«, nadalje gospodarska poslopja in rodbino Vodopivčevih, ki jim po domače pravijo »Pavliha«, ter še rodbino in domačijo Simončičevih z Razdrtega.

Zaradi gospodarskega sodelovanja in celo rodbinskih zvez, ugotavlja, so ovčarji predstavljali nekakšno celoto zase ne le v gospodarski dejavnosti tega področja, ampak tudi glede njihovega družbenega položaja v širši skupnosti. Prav ovčarstvo jim je omogočalo, da so veljali za trdne in celo bogate gospodarje. Zaradi ovčarjenja so ti ljudje veljali za različne tako v gospodarskem kot v socialnem in kulturnem pogledu. Posebno poglavje je posvečeno odnosom med gospodarjem in pastirji ter službenim odnosom med njimi. V osrednjem delu knjige nam avtorica predstavlja ovce, ki so jih redili na tem področju. Poudarja, da so to bile domače ovce, ki so bile zelo dobro prilagojene tukajšnjemu podnebjju. Sledi prikaz ovčerejskega dela: poletne paše na pivških planinah, ureditvi tamkajšnjih ovčarskih struktur, bivališč, ovčjih staj in prostorov, kjer so sirili mleko. Posebno poglavje je posvečeno zimski oziroma spomladanski paši, ko so se pastirji s svojimi čredami selili v Istro oziroma pasli po gmajnah in travnikih v občini Tržič ali Ronke. V zvezi s tem so pojasnjene selitvene poti in drugi podatki o prežimovanju v Istri in v Laškem. Podrobno so v knjigi opisane molža, sirjenje, striženje ovac ter razni uporabni predmeti v ovčereji. Prav to poglavje je mogoče z etnografskega vidika najbolj značilno. Sledi še opis in namembnost mleka in drugih mlečnih izdelkov ter mesa, volne, kože in celo gnoja. Značilno etnografska so tudi

poglavja, ki opisujejo pastirska bivališča, oblačila in navade med prostim časom, nadalje tudi opisi strokovnega znanja bodisi glede ovčerejskih del, kakor tudi zdravljenja bolezni ovac. Knjiga se konča s poglavjem, ki opisuje odnos ovčarjev in pastirjev do ovac.

Etnografinja Inja Smerdel ugotavlja, da so bili ovčarji gotovo povezani med seboj zaradi sorodnosti te gospodarske dejavnosti, kakor tudi zaradi rodbinskih vezi. Istočasno je bilo za ovčarje značilno tudi dejstvo, da so imeli poseben odnos do ovac, da so v nekem smislu ljubili to življenje, ki je bilo povezano z velikimi napori, istočasno pa tudi veselimi trenutki, povezanimi z življenjem in delom v naravi.

—o—

TRIDNEVNI MARIBORSKI SIMPOZIJ O SLOMŠKU

V Slomškovi dvorani v mariborski škofijski palači se je 16. t.m. končal tridnevni simpozij na temo 130 let visokega šolstva v Mariboru. Posvet, pri katerem je sodelovalo več kot 40 predavateljev in ga je priredil mariborski oddelek Teološke fakultete iz Ljubljane, je osvetlil vlogo, ki jo je Slomšek odigral za splošni kulturni razvoj slovenskega naroda.

Organizatorji so k sodelovanju povabili Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, mariborsko univerzo, Slovensko teološko akademijo v Rimu in ob tej še ljubljansko filozofsko fakulteto ter Inštitut za novejšo zgodovino, poleg tega pa še Arhiv republike Slovenije, Slovenski šolski muzej in mariborsko univerzitetno knjižnico. Pokroviteljstvo nad pomembnim znanstvenim simpozijem sta prevzela mariborski škof, msgr. Kramberger in rektor mariborske univerze, profesor Križman.

JOZKO ŠAVLI

Zlatorog slovenski simbol

XIV.

Glede na vsebinsko celoto starega mita o srečanju prvin sonca in zemlje, nikakor ni mogoče soglašati z mnenjem J. Mahnič, da je bila pripovedka o zakladih v Bogatinu sprva samostojna in da so jo šele potem zlili z ono o Zlatorogu. 47) Zgodilo bi se lahko kvečjemu to, da bi prvotna pripoved razpadla na dva dela, na ono o Zlatorogu in ono o zakladih v Bogatinu. To pa se je tudi zgodilo, saj obstajajo poročila, kako so ljudje hodili iskat zaklade v Bogatin, o Zlatorogu pa ni nihče ničesar več vedel.

* * *

Ze ob sklepu te raziskave je bilo v Glasniku slovenskega etnološkega društva 48) objavljeno kritično gledanje, ki ga je znani narodoslovec M. Matičetov zavzel do obravnavanja zgodbe o Zlatorogu, kot ga je podal Anton Maily v svoji knjigi o furlanskih in primorskih pripovedkah. 49) Knjiga je izšla namreč po mnogih letih tudi v italijanskem prevodu (iz nemščine).

V primerjavi s svojim odklonilnim stališčem že na kongresu narodoslovcev v Bovcu (1971) oporeka M. Matičetov tokrat še odločneje izvirnosti pripovedke o Zlato-

rogu, zatrjeva: »Zlatorog mora biti izmislek K. Dežmana, kompilatorja in avtorja hkrati ... Dežmanovo besedilo je poznoromantična mistifikacija ...«

Stvarnejših dokazov za takšno trditev pa M. Matičetov tudi tokrat ne navede, zato je upravičena domneva, da gre pri takšnih in podobnih kritikah v prvi vrsti zato, da se Zlatoroga spodnese kot nacionalni simbol Slovencev češ, če ni izviren, potem kot narodni simbol nima prave veljave. Podobno kot pri Kralju Matjažu.

Simbolične živali

Zlatorog je postal eden izmed simbolov slovenskega naroda, in je danes poleg lipe, Kralja Matjaža in rastlinskega znaka nageljna med najbolj izrazitimi. V njegovi zgodbi zaživi Triglav, prav tako simbolična slovenska gora. V pesniškem zoro su je slovenska domovina pogosto imenovana kar raj pod Triglavom. V ta raj, ki ga je tvorila idila slovenskega podeželičja, z lipo in fanti na vasi, košnjo in žetvijo, reiem pod lipo, se je povsem skladno vključil tudi Zlatorog, izzivaje drznega lovca.

Kot slovenski simbol pa Zlatoroga oz. kozoroga ni izoblikovalo slovensko ljud-

stvo, kakor še v prejšnjem stoletju simbol nageljna, temveč slovensko izobraženstvo, s prebujajočo narodno zavestjo, ob ustanavljanju planinskih društev in navdušenju za lepoto domačih gora. Skoraj pozabljena pripovedka izpod Triglava je po Baumbachovi prepesnitvi v nemščino in Funtkovem prevodu v slovenščino zajela široko slovensko javnost. Slovenci smo dobili svojo simbolično žival.

V primerjavi z drugimi narodi vidimo, da gre tudi tokrat za edinstven znak, ki ga razen pri Retoromanih v švicarskih Alpah ne najdemo v tem pomenu nikjer drugje. Kozorog je sestavni znak švicarskega kantona Graubünden / Grischun, v katerem živi ta jezikovna skupina. Retoromani so zadnji ostanek poromanjenega prebivalstva nekdanje Recije v osrednjih Alpah, kjer najdemo, podobno kot v vzhodnih Alpah, na izkopaninah iz predzgodovine pogosto tudi unodobitve kozoroga, zlasti v obdobju Hallstatta. Znamenje kozoroga pri Retoromanih, še danes, bi po svoji potrjevali dejstvo, da je imel njegov lik svoj čas na območju Alp pomembno mesto v ljudskem bajeslovju.

Skorajda deželni znak je kozorog, pravzaprav njegova glava z rogovoma, v avstrijski deželi Solnograški. Na pročelju stolnice v Solnogradu, ki jo je leta 1655 dogradil nadškof Marcus - Sitticus von Hohenems, nas pozdravljajo njegovi liki, kakor tudi na nekaterih pomembnih škofij-

Zapis ob 100-letnici rojstva inž. Stanka Bloudka

Prejšnji teden je bila na ljubljanski Fakulteti za telesno vzgojo spominska slovesnost ob stoletnici rojstva inž. Stanka Bloudka. O inž. Stanku Bloudku vemo že marsikaj, veliko je napisanega o njegovem ustvarjalnem delu na področju letalstva, o njegovem projektiranju nogometnih in teniških igrišč, drsališč in plavalnih bazenov. Mednarodna športna javnost pozna tudi njegove zasluge za gradnjo varnih smučarskih skakalnic, kakršne omogočajo dolge polete in varne pristanke.

Manj znana pa je osebnost tega enkratnega moža, ki je užival v delu, ki je dan in noč reševal najrazličnejše tehnične probleme, ki je hodil korak pred časom, ki je bil zdaj zelo poglobljeno zdaj naravnost i-grivo ustvarjaljen vse od dijaških let, ko je gradil in preizkušal letalske modele, do zadnjega dne 26. novembra 1959, ko je sre-

Stanko Bloudek se je rodil 11. februarja 1890 v Idriji. Po očetu je bil Čeh, po materi Slovenec, saj je bila mati sestra književnika Andreja Budala.

Bloudkovo delo je bilo zelo pestro. Absolviral je fakulteto za strojništvo in se že v mladosti zanimal za modelarstvo, jadrarno letalstvo in letalstvo.

Že kot otrok se je ukvarjal s športom. Kot petletni deček je drsal in plaval, kot dijak se je navdušil za nogomet in atletiko. Ko so na ljubljanski gimnaziji uvedli igralne popoldneve, so sestavili nogometno moštvo in zaprosili mestno občino, da bi si lahko v Tivoliju uredili igrišče. Zavedli so

se, da bo prošnja ugodno rešena, zato so brez uradnega dovoljenja začeli kopati jame za postavitve vrat. Mestni stražnik jih je pri tem zalotil in tri odpeljal na policijo. Bloudek je tako za svojo prvo športno gradnjo plačal kazen 10 kron. V mladosti je bil tekmovalec, celo slovenski prvak v metanju diska in večkratni državni prvak v umetnostnem drsanju. Kaj kmalu pa se je posvetil gradnji športnih vadišč.

Leta 1928 je zgradil v Ljubljani prvo moderno športno kopališče s plavalnim bazenom in z manjšim pokritim bazenom za zimske treninge. Dve tretjini sredstev je prispeval sam, ostanek pa Mestna hranilnica in stavbenik Zupan.

Posebno veselje je imel Bloudek s smučarskimi skakalnicami v Planici. Veliko skakalnico, na kateri je bila znana premiera leta 1934, je leto za letom izpopolnjeval in tako pripomogel k hitrejšemu razvoju te atraktivne športne panoge.

Po drugi svetovni vojni se je posvetil gradnji športnih vadišč po vsej Sloveniji. Med največje gradnje spadajo načrti za prenovo ljubljanskega centralnega stadiona in hipodrom v Ljubljani. Po njegovi zamisli so začeli graditi v Ljubljani tudi športni park v Tivoliju, ki nosi njegovo ime. Bloudek je bil tudi mecen. Tantjeme od svojih izumov in patentov je namenil podpori revnejšim telovadcem. Kot nemiren duh se je v iskanju novega vedno posvetoval s športnimi strokovnjaki. Do zadnjega se je zanimal za tehniko smučarskih

poletov, posebej pa še za drsanje in kotalkanje. Planica je posebna postaja v njegovem življenju; še zdaj služi svojemu namenu mala velikanka, ki nekoliko modernizirana, dopušča skoke okrog 140 metrov. Inž. Bloudek je bil v odnosu do športnih panog univerzalen. Hodil je korak pred časom, kakor se za naprednega družbenega delavca spodobi. Zanimal se je za trend razvoja športa v prihodnje. Veliko je dal tudi na vse tisto, kar pojmujemo pod geslom fair play.

Stanko Bloudek je bil v marsikaterem pogledu zgled modernega družbenega delavca na področju telesne kulture. Sami Sitar ga je uvrstil kot edinega predstavnika znanosti o športu med sto slovenskih znanstvenikov. Ob odprtju razstave v knjižnici Fakultete za telesno kulturo je prof. Drago Ulaga takole zaključil spominski govor: »Naj sklenem z željo, da Bloudkove lastnosti prenesli tudi na sodobno generacijo učiteljev, trenerjev, znanstvenikov in vseh drugih družbenih delavcev na področju slovenske športne kulture.«

—o—

Nemška združitev...

■ nadaljevanje iz strani 1

njih sodelovala tudi Poljska, ki je pač skrbeh za svoje meje, vendar je doslej edina Vzhodna Nemčija izrazila pozitivno mnenje o zahtevi.

PRVA LETOŠNJA ŠTEVILKA MLADIKE

■ nadaljevanje s 6. strani

iu«, ki tokrat opisuje slovenska imena, ki so se razvila iz svetniških imen Judas, Judocus, Julius, Julius, Justus, Ladislaus, Lambertus in Laurentius.

skih stavbah. Kozorog je bil osebni znak tega nadškofa. Dežela Solnograška je dolga stoletja pripadala nadškofom iz tega mesta.

Živalski simboli, ki so si jih privzeli drugi narodi, so deloma zajeti v njihove grbe, kjer so najbolj izraziti, deloma pa splošno znani, tako da zanje »vsi vedo«. Ponekod, in celo največkrat, pa sploh nimajo vsenarodnega pomena, temveč predstavljajo samo najbolj priljubljeno žival v deželi. In spet drugod je nekdanji živalski lik iz bajeslovja zatonil že v pozabo, tako da ga je v pomenu narodne živali povsem prekril lik iz državnega grba.

Če se ozremo nazaj v zgodovino, ugotovimo, da so nam stari Rimljani zapustili kot državni simbol predvsem znak orla. Toda živalski simbol rimskega ljudstva je bil *volk* (lupus), pravzaprav volkulja. Imeli so jo že Etruščani, po rimski legendi pa naj bi došla dvojčka Romula in Rema, ki da sta ustanovila zatem Rim. Volkulja ali pa volk je bil po prvi svetovni vojni znamenje fašistične Italije, ki se je v svoji ideologiji opirala na rimstvo. Italijani so volka imeli tedaj za svoj narodni simbol. Po propadu fašizma pa je bil povsem izginil iz rabe, tako da Italija danes nima svoje narodne živali.

Na znamenje orla so opirali svojo narodno simboliko tudi Nemci po narodnem prebujenju oz. nemškonacionalnem gibanju v prejšnjem stoletju, ki mu je bila na čelu Prusija. Orel naj bi ponazarjal Sveto

rimsko cesarstvo od frankovskega kralja Karla Velikega (leta 800) dalje. To cesarstvo pa je bilo ustanovljeno kot skupnost krščanskih narodov Evrope, ne pa kot »nemško«. Zato gre pri razglašanju cesarskega orla za nemški znak gotovo za ponarejanje zgodovine, in celo njegovega naslova, ki so ga ponaredili v »Sveto rimsko cesarstvo nemške narodnosti«. V zgodovini dodatka »nemške narodnosti« namreč ni.

Ker je nemški narod nastal iz več prvotnih ljudstev, tudi nima kakega skupnega znamenja iz lastnega izročila. Izmed prvotnih narodov, ki so se zlili potem v Nemce, najdemo sled prvotnega narodnega znamenja le pri Sasih in pri Švabih. V grbu Saške je *konj*, kot opornik v grbu Švabske (dežela Baden-Württemberg) pa *jelen*. Toda v zavesti prebivalstva obeh dežel ta znamenja sploh ne obstajajo več. 50) Razširjena so le imena raznih gostišč, kakor »pri jelenu« ali »pri konju«, ki pa so nastala bolj verjetno iz navdiha pri grbih. Podobno tudi *črni orel* na Tirolskem, za katerega ni mogoče dognati, ali je prišel v grb tridentinske Tirolske (pokrajina Trident) po izročilu, ali pa je iz grba prešel svoj čas v deželni simbol. V grbu Tirolske pa je orel bel.

Najbolj znamenit in svetovno poznan je v pomenu narodnega zanka gotovo *petelin* (gallus), simbol Francozov. Izhaja še iz stare rimske Galije (današnja Francija), kjer so ga imele rimske čete za svoj bojni znak. Vendar pa ne nastopa kot uradni znak se-

danje republike Francije, ki niti nima svojega grba, temveč le tribarvnico. Pač pa ima petelina v svojem grbu francosko grofovoreča dežela Valonija v Belgiji.

Izrazit živalski simbol ima Velika Britanija, ki je združeno kraljestvo, iz svojih nekdanjih kolonij pa je ustanovila tudi Britansko skupnost narodov (Commonwealth). Vso to skupnost predstavlja tkrangleški *lev* (leo), ki je upodobljen na vrhu deželnega grba, stoječ in s krono na glavi. Kraljestvo Škotsko, ki je bilo nekoč posebej, je predstavljal bajeslovni *samarog* (unicornis), ki se danes nahaja, poleg angleškega leva, kot opornik v britanskem grbu. Starodavni zmaj Walesa pa se v britanskem grbu ne nahaja.

Podoba leva se pojavlja še v mnogih drugih deželnih grbih v Evropi. Imela ga je za znamenje stara Flamska, iz katere sta nastali današnja Belgija in Nizozemska, ki sta leva ohranili. V grbih ga imajo nadalje še: Bolgarija, Danska, Finska, Češkoslovaška (lev z dvojnimi repom), Norveška (lev s sekiro sv. Olafa) ter Švedska. Vendar ostajajo ti liki samo grbovne živali.

(Dalje)

47) J. Mahnič, itm., str. 126

48) gl. M. Matičetov: *Zlatorog*, Glasnik-Bulletin of Slovene Ethnological Society, letnik 20 (1986), Ljubljana 1987, str. 130-33

49) A. Maily: *Leggende del Friuli e delle Alpi Giulie* (ital. prevod), Gorica 1986, 1987, op. 6

50) Odgovoril prijazno narodoslovec dr. G. Schroubek (13.5.), München 1987